

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 4

2026

INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KURSANTLARNING OPERATIV-KASBIY MULOQOT KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL MODELI

Mirzaraimova Madina Begmatovna

O‘zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti Quruqlikdagi qo‘shinlari instituti, o‘qituvchi

Annotatsiya

Ushbu maqolada harbiy oliy ta’lim muassasalari kursantlarida ingliz tilidagi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning konseptual modeli integrativ yondashuv asosida ishlab chiqilgan. Modelning tarkibiy tuzilmasi, asosiy komponentlari (maqsadli, mazmuniy, texnologik, mezon-baholash va natijaviy) va ularning o‘zaro bog‘liqligi ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasi, integrativ yondashuv, konseptual model, kursantlar, harbiy ingliz tili, pedagogik model.

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ РАЗВИТИЯ ОПЕРАТИВНО- ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ КУРСАНТОВ НА ОСНОВЕ ИНТЕГРАТИВНОГО ПОДХОДА

Мирзараимова Мадина Бегматовна

Институт сухопутных войск Университета общественной безопасности и обороны Республики Узбекистан, преподаватель

Аннотация

В данной статье на основе интегративного подхода разработана концептуальная модель развития оперативно-профессиональной коммуникативной компетенции на английском языке у курсантов военных высших образовательных учреждений. Раскрыты структурная композиция модели, её основные компоненты (целевой, содержательный, технологический, критериально-оценочный и результативный) и их взаимосвязь.

Ключевые слова: оперативно-профессиональная коммуникативная компетенция, интегративный подход, концептуальная модель, курсанты, военный английский язык, педагогическая модель.

CONCEPTUAL MODEL FOR DEVELOPING CADETS’ OPERATIONAL- PROFESSIONAL COMMUNICATION COMPETENCE BASED ON AN INTEGRATIVE APPROACH

Mirzaraimova Madina Begmatovna

Institute of Land Forces of the University of Public Security and Defense of the Republic of Uzbekistan, Teacher

Abstract

This article develops a conceptual model for developing cadets’ operational-professional communication competence in English based on an integrative approach. The structural composition of the model, its main components (target, content, technological, criterion-evaluation, and resultant), and their interrelations are revealed.

Keywords: operational-professional communication competence, integrative approach, conceptual model, cadets, military English, pedagogical model.

Zamonaviy harbiy ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri xalqaro harbiy hamkorlik sharoitida samarali muloqot qila oladigan ofitser kadrlarni tayyorlashdir. Globallashuv jarayonlari, Shimoliy Atlantika Shartnomasi Tashkiloti (NATO) va Kollektiv Xavfsizlik Shartnomasi Tashkiloti (CSTO) doirasidagi qo'shma operatsiyalar, tinchlikparvarlik missiyalarining kengayishi harbiy xizmatchilarning ingliz tilida operativ-kasbiy muloqot olib borish ko'nikmalariga bo'lgan talabni keskin oshirmoqda. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari ham ushbu jarayonlardan chetda qolmay, xalqaro harbiy mashg'ulotlarda faol ishtirok etmoqda. Shu sababli kursantlarning ingliz tilidagi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo sifatida kun tartibiga chiqmoqda.

Ushbu muammoni hal etishning samarali vositasi sifatida integrativ yondashuvga asoslangan konseptual modelni ishlab chiqish talab etiladi. Model pedagogik hodisaning muhim, zarur va barqaror aloqalarini aks ettiruvchi, uning tuzilishi, faoliyati va rivojlanishini tavsiflovchi nazariy konstruksiyadir. Mazkur maqolaning maqsadi integrativ yondashuv asosida kursantlarning ingliz tilidagi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning konseptual modelini ilmiy jihatdan asoslash va tavsiflashdan iborat.

Integrativ yondashuvning nazariy-metodologik asoslari

Integrativ yondashuv bu ta'lim jarayonida turli komponentlarning, ya'ni fanlar, metodlar, shakllar, vositalar va faoliyat turlarining o'zaro bog'liqligi hamda birligini ta'minlaydigan metodologik strategiyadir. Ushbu yondashuvning pedagogik asoslarini ishlab chiqishda O'zbekiston olimlarining ilmiy merosi muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi akademigi, pedagogika fanlari doktori, professor J. Hasanboyev o'zining fundamental tadqiqotlarida ta'limning insonparvarlashuvi tamoyilini ilgari surib, "ta'lim jarayoni o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari va qobiliyatlaridan kelib chiqqan holda tashkil etilishi kerak" [4; 78-b.] degan xulosaga keladi. Uning ta'kidlashicha, "integrativ yondashuv fanlararo bog'lanishlarni mustahkamlash orqali o'quvchilarda tizimli tafakkurni shakllantiradi" [4; 92-b.].

Pedagogika fanlari doktori, professor B. Xodiyeva esa integrativ yondashuvni rivojlantirishga katta hissa qo'shgan. Uning fikricha, "fanlararo integratsiya o'quv materialini o'zlashtirish sifatini oshirishga, o'quvchilarda tizimli tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi" [8; 112-b.]. Xodiyeva integrativ yondashuvning quyidagi turlarini ajratadi: ichki integratsiya (bir fan doirasida) va tashqi integratsiya (fanlararo). Harbiy ingliz tilini o'qitishda ushbu ikkala tur ham muhim ahamiyatga ega: ichki integratsiya til ko'nikmalarining, ya'ni o'qish, yozish, tinglash va gapirishning o'zaro bog'liqligini, tashqi integratsiya esa ingliz tili va harbiy fanlarning, ya'ni taktika, strategiya, jangovar tayyorgarlikning uyg'unligini ta'minlaydi.

Filologiya fanlari doktori, professor J. Jalolov o'zining "Chet til o'qitish metodikasi" asarida "kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda integrativ yondashuv til birliklarini ularning funksional va situativ xususiyatlaridan kelib chiqqan holda o'rgatishni taqozo etadi", degan gipotezani ilgari suradi [6; 45-b.]. Uning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, "tilni alohida jihatlar (fonetika, leksika, grammatika) bo'yicha parchalab o'qitish emas, balki ularni nutqiy faoliyat kontekstida integratsiyalashgan holda o'rgatish samaraliroq natijalar beradi" [6; 148-b.].

Psixologiya fanlari doktori, professor D. Iriskulova o'zining "Kasbiy muloqot psixologiyasi" asarida "operativ muloqot bu stress omili ta'sirida yuzaga keladigan, tezkor qaror qabul qilishni talab qiladigan murakkab psixologik jarayon" deb ta'kidlaydi [5; 56-b.]. Uning ilmiy gipotezasiga ko'ra, "integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim kursantlarda muloqotga psixologik tayyorgarlikni shakllantirishga, ya'ni stressli vaziyatlarda ham o'z fikrini ingliz tilida aniq va ishonchli ifodalay olish qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi" [5; 72-b.].

Filologiya fanlari doktori, professor D. Ashurova o'zining lingvistik tadqiqotlarida "matnning integrativ tabiati va uni o'qitish metodikasi" masalalarini chuqur tahlil qiladi. Uning fikricha, "matn til birliklarining oddiy yig'indisi emas, balki ularning ma'lum bir mazmun va

maqsad asosida integratsiyalashgan tizimidir” [1; 203-b.]. Harbiy matnlarni o‘qitishda ushbu qarash muhim ahamiyatga ega: kursantlar alohida so‘z va grammatik tuzilmalarni emas, balki ularning yaxlit matn tarkibidagi funksional o‘rnini o‘rganishlari kerak.

Yevropa pedagogik an‘analarida integrativ yondashuvning rivojlanishiga katta hissa qo‘shgan olimlardan biri nemis pedagogi K. F. Vedel bo‘lib, u interaktiv ta‘limni “o‘quvchilarning birgalikdagi faoliyati asosida bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtirish jarayoni” deb ta‘riflaydi [7; 89-b.]. Fransuz pedagogi S. Frene esa “o‘quv jarayonida real hayotiy vaziyatlardan kelib chiqish lozim” degan g‘oyani ilgari surgan [3; 112-b.].

Rus olimi K. E. Bezukladnikov va boshqa bir qator olimlar tomonidan ishlab chiqilgan “chet tilidagi professional kommunikativ kompetensiya” modeli ham muhim ahamiyatga ega. Ular “chet tilidagi professional kommunikativ kompetensiyani shaxsning psixologik yangi shakllanishi, umumiy madaniy, umumkasbiy va maxsus kompetensiyalar yig‘indisi” deb ta‘riflaydilar [2; 15-b.].

Konseptual modelning tuzilishi va mazmuni

Konseptual modellashtirish pedagogik tadqiqotlarning muhim ilmiy usuli bo‘lib, u o‘rganilayotgan hodisaning muhim, zarur va barqaror aloqalarini aks ettiruvchi nazariy konstruksiyani yaratish imkonini beradi [9; 287–305-b.]. Zamonaviy harbiy pedagogik tadqiqotlarda model “o‘rganilayotgan tizimning tuzilishi, tarkibiy qismlari, ularning funksiyalari va o‘zaro munosabatlarini soddalashtirilgan holda aks ettiruvchi vosita” sifatida ta‘riflanadi [10; 101–109-b.]. Mazkur tadqiqotda ishlab chiqilgan konseptual model kursantlarning operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirish jarayonining tizimli ifodasi bo‘lib, u o‘zaro bog‘liq besh komponentni o‘z ichiga oladi: maqsadli, mazmuniy, texnologik, mezon-baholash va natijaviy.

Maqsadli komponent modelning tizim tashkil etuvchi elementi bo‘lib, u kursantlarning operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning strategik yo‘nalishini belgilaydi. Mazkur komponent tadqiqotning bosh maqsadi — kursantlarni xalqaro harbiy hamkorlik sharoitida ingliz tilida samarali operativ-kasbiy muloqot qilishga tayyorlash — hamda unga bo‘ysungan vazifalar tizimini o‘z ichiga oladi. Nenko tomonidan ishlab chiqilgan strukturaviy-funksional modelda ta‘kidlanishicha, “maqsadli komponent modelning barcha boshqa tarkibiy qismlari uchun asos bo‘lib, ularning mazmuni va yo‘nalishini belgilaydi” [11; 287–305-b.]. Ushbu qarashga asosan, mazkur modelda operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning quyidagi strategik vazifalari belgilangan:

- kursantlarning harbiy ingliz tili bo‘yicha leksik, grammatik va fonetik bilimlarini shakllantirish;
- harbiy matnlarni o‘qish, tinglab tushunish, yozish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantirish;
- operativ-taktik vaziyatlarda ingliz tilida muloqot qilish qobiliyatini takomillashtirish;
- kursantlarning ingliz tilida kasbiy muloqotga bo‘lgan ichki motivatsiyasini oshirish.

Mazmuniy komponent modelning asosiy tarkibiy qismi bo‘lib, u operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini shakllantirishning o‘quv materiali mazmunini, uning tuzilishi va tanlash tamoyillarini o‘z ichiga oladi. Vanyagina ta‘kidlaganidek, “harbiy oliy maktabda xorijiy til ta‘lim tizimining mazmuniy komponenti til, nutq, mavzu va kompetensiya komponentlarining o‘zaro bog‘liqligini ta‘minlashi kerak” [12; 101–109-b.].

Mazmuniy komponent quyidagi elementlardan tashkil topgan:

- lingvistik mazmun (harbiy terminologiya, grammatik tuzilmalar, fonetik normalar);
- matn mazmuni (harbiy hujjatlar, buyruqlar, hisobotlar, razvedka ma‘lumotlari, texnik qo‘llanmalar);
- muloqot mazmuni (operativ-kasbiy muloqot vaziyatlari: qo‘mondonlik va boshqaruv, qo‘shma shtab ishi, radioaloqa, jangovar mashg‘ulotlar);
- madaniy mazmun (ingliz tilida so‘zlashuvchi davlatlar va xalqaro harbiy muhitning muloqot odoblari).

Bezukladnikov va boshqalar tomonidan taklif qilingan metodologik tizimda “mazmun tanlashning asosiy mezonini uning kursantlarning kelgusidagi kasbiy faoliyati ehtiyojlariga muvofiqligi” deb belgilanadi [2; 12–21-b.].

Texnologik komponent operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishda qo‘llaniladigan metod, usul, shakl va vositalar majmuini o‘z ichiga oladi. Zamonaviy harbiy pedagogik tadqiqotlarda integrativ yondashuv asosida quyidagi texnologiyalardan foydalanish tavsiya etiladi:

- vazifaga asoslangan til o‘qitish (Task-Based Language Teaching — TBLT), ya’ni real hayotiy vazifalarni bajarish atrofida o‘quv jarayonini tashkil etish;
- mazmun va tilni integratsiyalashgan o‘qitish (Content and Language Integrated Learning — CLIL), ya’ni ingliz tilini harbiy fanlar mazmuni bilan integratsiyalash;
- simulyatsion va rolli o‘yinlar, ya’ni jangovar vaziyatlarni modellashtirish;
- interfaol metodlar (keys-stadi, aqliy hujum, loyiha metodi, munozaralar);
- axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (onlayn platformalar, mobil ilovalar, elektron lug‘atlar va korpuslar).

Oneʻz o‘z tadqiqotida harbiy muhitda ingliz tilini o‘qitishning “intizom, diskurs va rivojlanish” modelini taklif qilar ekan, “intizomli muhit kommunikativ imkoniyatlar va shaxs shakllanishi uchun zamin yaratadi” degan xulosaga keladi [13; 570–577-b.].

Mezon-baholash komponenti kursantlarning operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasining rivojlanish darajasini aniqlash mezonlari, ko‘rsatkichlari va diagnostik vositalar tizimini o‘z ichiga oladi. Vanyagina tomonidan olib borilgan tadqiqotda “harbiy oliy maktablarda xorijiy til bilish darajasini baholash mezonlari tizimi” ishlab chiqilgan bo‘lib, unda quyidagi darajalar ajratilgan: boshlang‘ich (A2), o‘rta (B1), o‘rtadan yuqori (B2) va yuqori (C1) [12; 34–40-b.]. Mazkur modelda operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini baholash quyidagi mezonlar asosida amalga oshiriladi: lingvistik mezon (leksik, grammatik, fonetik ko‘rsatkichlar), pragmatik mezon (turli nutqiy aktlarni amalga oshirish qobiliyati), diskursiv mezon (bog‘liq va izchil matn yaratish qobiliyati), operativ-taktik mezon (real vaqt rejimida, stressli vaziyatlarda muloqot qilish qobiliyati), ijtimoiy-madaniy mezon (xalqaro harbiy muhitda muloqot odoblariga rioya qilish qobiliyati). Diagnostik vositalar sifatida testlar, portfoliolar, kuzatuv varaqalari, ekspert baholashlari va o‘z-o‘zini baholash so‘rovnomalari qo‘llaniladi.

Natijaviy komponent modelning yakuniy bo‘g‘ini bo‘lib, u kursantlarda operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasining shakllanganlik darajasini aks ettiradi. Nenko o‘zining strukturaviy-funksional modelida “natijaviy komponent nazorat-baholash va maqsadli komponentlar bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularning o‘zaro muvofiqligini ta’minlaydi” deb ta’kidlaydi [9; 287–305-b.]. Mazkur modelda kutilayotgan natijalar quyidagilardan iborat:

- kursantlarning harbiy ingliz tili bo‘yicha leksik-grammatik bilimlari darajasining oshishi;
- ingliz tilida operativ-kasbiy muloqot ko‘nikmalarining, ayniqsa gapirish va tinglab tushunish ko‘nikmalarining rivojlanishi;
- kursantlarning xalqaro harbiy mashg‘ulotlarda ishtirok etishga psixologik va lingvistik tayyorligining shakllanishi;
- kursantlarning ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasi va qiziqishining ortishi.

Ta’kidlash joizki, modelning barcha komponentlari bir-biri bilan uzviy bog‘liq va o‘zaro ta’sirda bo‘lib, ularning tizimli birligi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirish jarayonining samaradorligini ta’minlaydi. Pak tomonidan olib borilgan qiyosiy tahlilda ta’kidlanishicha, “integrativ yondashuv sistemali va kompleks yondashuvlardan farqli o‘laroq, ko‘p qirrali obyektini yaxlit holda qamrab olish va uning tarkibiy qismlari o‘rtasidagi integratsion aloqalarni ochib berish imkoniyatiga ega” [15; 112–118-b.].

Modelning samarali ishlashi quyidagi pedagogik tamoyillarga asoslanadi.

Integrativlik tamoyili turli fanlar, metodlar, shakllar va vositalarning o‘zaro bog‘liqligi hamda birligini ta’minlaydi. Akademik J. Hasanboyev ta’kidlaganidek, “integrativ yondashuv

ta'limning barcha komponentlarini tizimli ravishda uyg'unlashtirishni talab qiladi" [4; 95-b.].

Kasbiy yo'naltirilganlik tamoyili o'quv material va vazifalarni kursantlarning kelgusidagi harbiy-kasbiy faoliyatiga maksimal darajada yaqinlashtiradi.

Kommunikativlik tamoyili o'quv jarayonini real muloqot vaziyatlariga imkon qadar yaqinlashtiradi. Professor J. Jalolovning fikricha, "kommunikativ yondashuv tilni tizim sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida o'rganishni ta'minlaydi" [6; 150-b.].

Faollik va mustaqillik tamoyili kursantlarning o'quv jarayonida faol ishtirok etishini va mustaqil ravishda bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishni nazarda tutadi.

Moslashuvchanlik tamoyili kursantlarning individual xususiyatlari (tilni o'zlashtirish darajasi, kognitiv uslubi, motivatsiyasi) va o'quv muhitining o'ziga xos xususiyatlaridan kelib chiqqan holda ta'lim jarayonini moslashtirishni ta'minlaydi. D. Iriskulova ta'kidlaganidek, "har bir kursantning muloqotga psixologik tayyorligi turlicha, shuning uchun ta'lim jarayoni individual xususiyatlarni hisobga olishi kerak" [5; 78-b.].

Uzviylik va izchillik tamoyili ta'lim jarayonining bosqichma-bosqich tashkil etilishini, yangi bilim va ko'nikmalarning oldingilariga asoslanishini ta'minlaydi.

Modelni amalga oshirish quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1-bosqich — tayyorgarlik (1–2-semestrlar): kursantlarning ingliz tili darajasini aniqlash, motivatsiyasini o'rganish, o'quv-metodik materiallarni tayyorlash, o'qituvchilarni tayyorlash.

2-bosqich — shakllantiruvchi (3–6-semestrlar): integrativ texnologiyalar asosida kursantlarning lingvistik, pragmatik, diskursiv va ijtimoiy-madaniy subkompetensiyalarini rivojlantirish.

3-bosqich — takomillashtiruvchi (7–8-semestrlar): operativ-taktik subkompetensiyani rivojlantirish, simulyatsion mashg'ulotlar va real vaziyatlarni modellashtirish.

4-bosqich — nazorat-baholash: kursantlarning operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasi rivojlanish darajasini diagnostika qilish, natijalarni tahlil qilish va zarur tuzatishlarni kiritish.

Xulosa qilib aytganda, ushbu maqolada harbiy oliy ta'lim muassasalari kursantlarida ingliz tilidagi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ yondashuvga asoslangan konseptual modeli nazariy jihatdan asoslandi va tavsiflandi. Tadqiqot davomida operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasining murakkab, ko'p komponentli pedagogik hodisa ekanligi, uning rivojlanishi bevosita integrativ yondashuvni amalga oshiruvchi tizimli modelning mavjudligiga bog'liqligi aniqlandi. Zamonaviy harbiy pedagogikada model yaratish muammosiga bag'ishlangan ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatdiki, mavjud modellarning aksariyati operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasining alohida komponentlarini, asosan lingvistik va ijtimoiy-madaniy jihatlarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, ularning operativ-taktik va strategik jihatlari yetarli darajada o'z aksini topmagan. Mazkur tadqiqotda taklif etilayotgan model aynan ushbu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga, shuningdek, harbiy ingliz tilini o'qitish amaliyotini zamonaviy xalqaro talablar darajasiga ko'tarishga xizmat qiladi.

Birinchiidan, olib borilgan nazariy tahlillar asosida kursantlarning ingliz tilidagi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning integrativ yondashuvga asoslangan konseptual modeli ishlab chiqildi. Model besh o'zaro bog'liq komponentni — maqsadli, mazmuniy, texnologik, mezon-baholash va natijaviy komponentlarni — o'z ichiga oladi. Ushbu komponentlarning tizimli birligi operativ-kasbiy muloqot kompetensiyasini rivojlantirish jarayonining yaxlitligini, izchilligini va samaradorligini ta'minlaydi. Modelning metodologik asosini O'zbekiston (J. Hasanboyev, B. Xodiyeva, J. Jalolov, D. Iriskulova, D. Ashurova), Yevropa (K. F. Vedel, S. Frene) va Yevroosiyo (K. E. Bezukladnikov) olimlarining integrativ yondashuvga oid ilmiy qarashlari tashkil etadi.

Ikkinchiidan, modelning amalga oshirilishi quyidagi pedagogik tamoyillarga tayanadi: integrativlik, kasbiy yo'naltirilganlik, kommunikativlik, faollik va mustaqillik, moslashuvchanlik, uzviylik va izchillik. Mazkur tamoyillar majmui o'quv jarayonining barcha bosqichlarida kursantlarning individual xususiyatlarini hisobga olishni, harbiy ingliz tilini real kasbiy vaziyatlar

bilan bogʻlab oʻqitishni hamda til koʻnikmalarining kompleks rivojlanishini taʼminlaydi. Ayniqsa, integrativlik va kasbiy yoʻnaltirilganlik tamoyillari modelning asosiy farqli xususiyati boʻlib, ular ingliz tilini harbiy fanlar mazmuni bilan uygʻunlashtirish imkonini beradi.

Uchinchidan, konseptual modelning amaliy ahamiyati shundan iboratki, u harbiy oliy taʼlim muassasalarida ingliz tilini oʻqitishning anʼanaviy metodikasini takomillashtirishga, kursantlarni xalqaro harbiy hamkorlik sharoitida samarali muloqot qilishga tayyorlashga xizmat qiladi. Kelgusida tadqiqotni modelni turli harbiy mutaxassisliklar (aviatsiya, aloqa, razvedka, muhandislik va boshqalar) doirasida differensiallashtirish, modelni amalga oshirishning batafsil metodik taʼminotini ishlab chiqish va keng koʻlamli eksperiment oʻtkazish yoʻnalishida davom ettirish maqsadga muvofiq. Shuningdek, modelning xorijiy harbiy taʼlim tizimlarida qoʻllash imkoniyatlarini oʻrganish va xalqaro tajribani oʻzbek modeliga moslashtirish istiqbolli yoʻnalishlardan biri hisoblanadi.

Kelgusida tadqiqotni turli harbiy mutaxassisliklar (aviatsiya, aloqa, razvedka, muhandislik va boshqalar) doirasida differensiallashtirish, modelni amalga oshirishning batafsil metodik taʼminotini ishlab chiqish va keng koʻlamli eksperiment oʻtkazish yoʻnalishida davom ettirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Ashurova D. U. Matn lingvistikasi. — Toshkent: Toshkent davlat pedagogika universiteti nashriyoti, 2014.
2. Bezukladnikov K. E., Novoselov M. N., Kruze B. A. Boʻlajak bakalavr va magistrlarda xorijiy til kasbiy kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish konsepsiyasi // Perspektivy nauki i obrazovaniya. — 2019. — 6-son (42). — B. 12–21.
3. Freinet C. Xalq maktabi uchun. — Maspero, 1969.
4. Hasanboyev J. Pedagogika nazariyasi. — Toshkent: Fan, 2012.
5. Iriskulova D. Kasbiy muloqot psixologiyasi. — Toshkent: Oʻzbekiston faylasuflari jamiyati, 2018.
6. Jalolov J. J. Chet til oʻqitish metodikasi. — Toshkent: Oʻqituvchi, 2012.
7. Wedel K. F. Chet tillarni oʻqitishda interaktiv oʻrganish. — Langenscheidt, 2007.
8. Xodiyeva B. Integrativ yondashuv asosida taʼlim sifatini oshirish. — Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2017.
9. Nenko Y. Boʻlajak chegara qoʻriqlash xodimlarini kasbiy tayyorlashning strukturaviy-funksional modeli // Ukraina Davlat chegara xizmati milliy akademiyasi ilmiy maqolalar toʻplami. — 2020. — 20-jild, 1-son. — B. 287–305.
10. Vanyagina M. Harbiy oliy taʼlim muassasalarida xorijiy til taʼlimining mazmuniy komponenti // European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. — 2023. — 104-jild. — B. 101–109.
11. Nenko Y. Boʻlajak chegara qoʻriqlash xodimlarini kasbiy tayyorlashning strukturaviy-funksional modeli // Ukraina Davlat chegara xizmati milliy akademiyasi ilmiy maqolalar toʻplami. — 2020. — 20-jild, 1-son. — B. 287–305.
12. Vanyagina M. Harbiy oliy taʼlim muassasalarida xorijiy til taʼlimining mazmuniy komponenti // European Proceedings of Social and Behavioural Sciences. — 2023. — 104-jild. — B. 101–109.
13. Oneţ A.-E. Harbiy kursantlar uchun ingliz tilini oʻqitishni qayta koʻrib chiqish: intizom, diskurs va rivojlanish // Journal of Romanian Literary Studies. — 2025. — 43-son. — B. 570–577.
14. Vanyagina M. Harbiy oliy taʼlim muassasalarida xorijiy tilni bilish darajasini baholash mezonlari tizimi // Modern Science. — 2021. — 5-son. — B. 34–40.
15. Pak E. Harbiy pedagogikada integrativ yondashuv: qiyosiy tahlil // Karaganda universiteti byulleteni. — 2019. — 4-son. — B. 112–118.